אמר ליה אנן משום דלאו כרות גיטא מתנינן לה. שכן הסיב רב נחמן לרבא אבל רב אשי לא היה אומר מסברא דנפשי' וה"ג משמע בפ"ק דגיטין (דף ט. וש"ס) דפריך התם דרב נחמן אדרב נחמן ומשני משום דלאו כרות גיטא אלמא משמע דרב נחמן גופיה הוא דקאמר הכי. ר"ת:

ואלו הן שכ"מ וכו'. והא דלא תשיב הא דתניא לעיל בפרק יש נוחלין (דף קנב.) הכותב כל נכסיו לאשתו וילא (ו) עליה שטר חוב ר' אליעזר אומר תקרע כתובתה כו' וכל נכסיו קאמר התם וקאמר התם נמי בתר הכי דיחא לה דתיפוק קלא עלה דכתב ניהלה לכולהו נכסי ליכא למימר דכולהו נכסים לאו דוקא שאין צריך אלא יותר מכתובתה א"נ בפלוגתא לא קא מיירי ואע"ג דשטר מברחת נמי ליכא פלוגתא בכתובות (דף עט.) כמו שהביא רביו שמואל מכל מקום היכא דגליא דעתה דמשום אכסודי הוא מודו כולי עלמא כדקאמר לקמן: **מטלטלין** ואיתנהו בעינייהו הוי שיור. פירוש שייחדה לכתובה כדאמר אמימר בפ' אע"פ (שם כה.) כדפי' רביו שמואל ולא דמיא להא דאמר לעיל בפרק יש נוחלין (דף קנב:) מטלטלי קאמרת מטלטלי לא קאמינא פי' דמטלטלין לא הוי שיור לכתובה דהכא מיירי במטלטלין שייחדם לכתובה וכדפירש רביו שמואל ואותו ולאי הוי שיור:

כי הא דרב פפא הוו ליה תריסר אלפי כו'. פירשתי לעיל בפרק המוכר את הספינה (דף עז:) ונס הביא דשני שטרות הם פירשתי שם: ליבעיא

אמר ליה אנן משום דלאו כרות גיטא מתנינן לה אמר רבא אמר רב נחמן חמשה עד שיכתבו כל נכסיהם ואלו הן שביב מרע עבדו אשתו ובניו מברחת שביב מרע דתנן[א] שביב מרע שכתב כל נכסיו לאחרים ושייר קרקע כל שהוא מתנתו קיימת לא שייר קרקע כל שהוא אין מתנתו קיימת עבדו דתנן [ב]הכותב כל נכסיו לעבדו יצא בן חורין שייר קרקע כל שהוא לא יצא בן חורין אשתו דאמר רב יהודה אמר שמואל [ג]הכותב כל נכסיו לאשתו לא עשאה אלא אפטרופא בניו דתנן [ד]הכותב כל נכסיו לבניו וכתב לאשתו קרקעכל שהוא אבדה כתובתה מברחת[ה] דאמר מר "מברחת צריכה שתכתוב כל נכסיה "ובכולהו [ו] ממטלטלי הוי שיור לבר מכתובה דאמקרקעי תקינו רבנן ממטלטלי לא תקון רבנן אמימר אמר מטלטלי דכתיבי בכתובה ואיתנהו בעינייהו הוי שיור "אמר נכסי לפלניא "עבדא איקרי נכסי דתנן[ו] הכותב כל נכסיו לעבדו יצא בן חורין "ארעא איקרי נכסי דתנן [ז]נכסים שיש להן אחריות נקנין בכסף ובשטר ובחזקה 'גלימא איקרי נכסי דתנן [ח]ושאין להן אחריות אין נקנין אלא במשיכה 'זוזי איקרי נכסי דתנן [ט]ושאין להן אחריות נקנין עם נכסים שיש להן אחריות בכסף ובשטר ובחזקה כי הא [י]דרב פפא הוו ליה תריסר אלפי זוזי בי חוזאי אקנינהו ניהליה לרב שמואל בר אחא אגב אסיפא דביתיה כי אתא נפק לאפיה עד תוך "ששטרא איקרי נכסי [כ]דאמר רבה בר יצחק שני שטרות הן אמר זכו בשדה[ג] זה לפלוני וכתבו לו את השטר חוזר בשטר ואינו חוזר בשדה על מנת שתכתבו לו את השטר חוזר בין בשטר בין בשדה ורב חייא בר אבין אמר רב הונא שלשה שטרות הן תרי הני דאמרן אידך אם קדם מוכר וכתב את השטר באותה ששנינו כותבין

דתנן משום דלאו כרות גיטא מתנינן לה. עבד גמר לה לה מאשה דבעינן גט כריתות וכיון דיש לבעל העבד זכות בשטר שכתוב בו שייר קרקע ומטלטלי לעצמו לא הקנה לו השטר לגמרי שגם זכות האדון כתוב בו הלכך לא קריא ביה גט כריתות. כעין זה פירש רביו חננאל ורבותי שבלותי"ל וגם יש לפרש כך לעולם עבדא כי מקרקעי דמי (ג) וגבי גט אמאי תשבינן לפי' ממטלטלין שיור אלא עבד הייגו טעמא משום דכריתות גמור בעינן וכיון שזה שייר ממטלטלין מאן ליימא לן דלא היה בדעתו לשייר העבד בכלל המטלטלין אחרי שלא פירש מה הן המטלטלין שייר ואע"ג דבדוכתא אחריינא עבדא כמקרקעי דמי מיהו גבי כריתות לאו כריתות הוא: **אמר רבא א"ר נחמן חמשה.** נותני מתנה הן שאין דינן חלוק מנותני מקנת עד שיכתבו כל נכסיהם ואז דינן חלוק ממשייר קצת ממנו וכגון שלא שיירו כלום אפי' במטלטלין כדמסיק בסיפא לבר מכתובת אשה במקרקעי הוי שיור ולא מטלטלי: **ואלו הן שביב מרע עבדו אשתו ובניו מברחת.** והשתא מפרש לה ואזיל שביב מרע כו' וכולהו כבר מפורשים בפרק זה ובשם נוחלין לבד ממברחת ולקמן בסמוך אפרשנה: **בניו דתנן הכותב נכסיו לבניו וכתב לאשתו קרקע כל שהוא אבדה כתובתה.** אבל שייר לא אבדה דמנו דתנתא אהאי שיורא בשביל כתובתה נתתא נמי אכולהו נכסי כדאמר בשם נוחלין ההוא דפלגינהו לנכסיה לאתתיה ולבניה שייר חד דיקלא וכו' ואסקי' התם מנו דנתתא לדיקלא נתתא נמי אכולהו נכסי: **מברחת דאמר מר כו'.** כלומר אשה אלמנה שיש לה נכסים ודעתה ליגשא ורוצה להבריח נכסיה מבעלה שלא יהא זכאי בנכסיה ואם תתאלמן לו תתגרש יחזרו לה נכסיה ואם לא הוליאתן מרשותו קודם נשואין יזכה בהן בעל ואמרינן בכתובות גריסה שתכתוב כל נכסיה לאחר שתם כיון דלא שייריה מידי אגן שהדי דלא נתנה לזה אלא בשביל שרוצה ליגשא ולכשתרצה יחזרו לה אבל אם שייריה כל שהוא קנה המקבל מתנה ולא יחזרו לה כל הנכסים עולמית וזה הדבר אינו כתוב בגמרא כך אלא מכללא שמעינן לה דאמרינן בכתובות בפרק האשה שנפלו לה נכסים (דף עפ.) אמר רב חנילאי בר אידי אמר שמואל אני מורה הוראה אם יבא שטר מברחת לידי אקרעו ויהיב טעמא דלא שביק אינש לנפשיה ויהב לאחריני מיתיבי הרוצה שתבריח נכסיה מבעלה כילד היא עושה כותבת שטר פסים לאחרים דברי רשב"ג וחכמים אומרים רצה משחק בה עד שתכתוב מהיום ולכשתרצה טעמא דכתבה ליה הכי הא לא כתבה הכי קיימינהו לוקח אמר ר' זירא לא קשיא הא בכולן הא במקצתן שמעינן מהכא היכא דכתבה כולן לא קנה לוקח ואף בעל לא קנה כדמשני התם עשאום כנכסים שאינן ידועין לבעל אליבא דר"ש אבל היכא דלא כתבה כולן צריכה שתכתוב כל נכסיה לאחר שתם כיון דלא שייריה מידי אגן שהדי דלא נתנה לזה אלא בשביל שרוצה ליגשא ולכשתרצה יחזרו לה אבל אם שייריה כל שהוא קנה המקבל מתנה ולא יחזרו לה כל הנכסים עולמית וזה הדבר אינו כתוב בגמרא כך אלא מכללא שמעינן לה דאמרינן בכתובות בפרק האשה שנפלו לה נכסים (דף עפ.) אמר רב חנילאי בר אידי אמר שמואל אני מורה הוראה אם יבא שטר מברחת לידי אקרעו ויהיב טעמא דלא שביק אינש לנפשיה ויהב לאחריני מיתיבי הרוצה שתבריח נכסיה מבעלה כילד היא עושה כותבת שטר פסים לאחרים דברי רשב"ג וחכמים אומרים רצה משחק בה עד שתכתוב מהיום ולכשתרצה יחזרו לה נכסיה ואם לא הוליאתן מרשותו קודם נשואין יזכה בהן בעל ואמרינן בכתובות גריס

מסורת הש"ס

א) לעיל עז: נקמן קסז: ב) שקלים פ"ד מ"ז ומגילה קג. תמורה כ. לח: ג) שקלים פ"ד מ"ח ד) כ"ק בב"ערכין כג: ה) [מגילה כז.] : ו) לעיל קלז: ב"מ קט. יבמות עו. כתובות פה. [עירובין כה:]: ז) כתובות לד: [ע"ש בתוס'] : ח) [כתלמות פ' וימי איתא בצפרא]: פו) [שם איתא באורתא]: י) [עי' תוס' לעיל פו. ד"ה אבל]: יא) [נקמן קעב. ביעון יג. עו.] : יב) ל"ל ורבנה :

כותבין שטר למוכר אף על פי שאין כו' . דאיכו חוב אלא למוכר וכיון שהוא רולה (ד) יכתוב לו: **כיון שהחזיק זה בקרקע כו'**. מסקנא דמילתא דרב הונא היא אם קדם מוכר וכתב לו את השטר ואח"כ מכר לזה את השדה כיון שהחזיק הלוקח בשדה נקנה לו השטר בכל מקום (ה) דאין אדם יכול לעכבו דלדעת כן מכר לו את השדה שיזכה הלוקח בשטר הנכתב לו לשמו וכשהחזיק בשדה נקנה לו השטר כדתנן נכסים שאין להן אחריות כו' אלמא שטר מיקרי נכסים שאין להן אחריות: **דתנן** . במסכת שקלים בפ"ד (משנה ז) המקדיש נכסיו והיה בהן בהמה הראויה על גבי המזבח זכריה ונקבות רבי אליעזר אומר זכריה ימכרו לצרכי עולות ונקבות ימכרו לצרכי זבחי שלמים ודמיהם יפלו עם שאר נכסים לבדק הבית ר' יהושע אומר זכריה עצמן כו' ובמס' תמורה (דף לח:) מפרש פלוגתייהו: **יינוף שמנים כו'**. גם זו שנויה במסכת שקלים: **דתנן** . במס' ערכין המקדיש נכסיו מעלין לו תפילין כלומר אף תפילין הקדש ומעלין לו בדמים ופודן בשוויהן אלמא מדחל עלייהו הקדש מיקרי נכסי שהרי נכסיו הקדיש: **ספר תורה** . מי מיקרי נכסי כתפילין דמו או דלמא תפילין הייגו טעמא דהוי מלבוש אבל ספר מלוה היא ולא נכסי ואע"פ שיכול למכרו לא מיקרי נכסי תיקו: **משום דקבעי לאינסובי לרב זביד**. וכן פירשה לו בהדיא כדמוכח בסיפא דגליא דעתה משום דבעיא לאינסובי היא נותנתן לזה דאין זה אלא להבריח מבעלה: **ואיגרשה** . ותבעה נכסה מבנה: **והא אינסיבא** . והפסידה דקנה בה ולא אהני גלויי דעתה אלא להכי שאילו לא היתה ניסת לרב זביד לא תתקיים המתנה אבל השתא דאינסיבא נתקיימה המתנה: **ממולאי**. דאחביי אבין ממשפחת בית עלי כדאמרינן (ר"ה דף יח.) אחביי ל) ורבא ממשפחת בית עלי קאתו וזהו שם מקומן (ו) בבראשית רבה ר' מאיר אזל לממלא ראה לוחן שהם שחורי ראש כו': **מילי מולייתא**. בעלי מומין שאין בהן ממש כמו שקל מוליא ושאר בגלא גבשושית (לעיל דף מד.) : **אפילו למאן דאמר מברחם קני** . יש מפרשים הייגו גבי ההוא מעשה דאימיה דרב שמואל בר אבא מאקרוקנא בפרק החובל (ב"ק דף פח.) ואלו מלתא היא דהתם בחיי בעלה כתבה נכסי מלוג שלה לבנה לזונות בהן אחר מיתת בעלה והכי מפרשינן לה אפי' לרבנן דפליגי ארשב"ג בכתובות בפרק האשה שנפלו לה נכסים (דף עט.) ואמרי רבה משחק בה ומעכב המתנה לעצמו וקנה הכל ולעיל פריטית לה: **קני מילי** . דאמרי רבנן רבה משחק בה וקנה היכא דיהבא סתמא ולא גליא דעתה דמשום אינסובי הוא ולא מודו רבנן דאם קני אלא יחזרו לה נכסים כדאמרינן נמי התם עד שתכתוב מהיום ולכשתרבה דכיון דגליא דעתה כמאן דכתבה ליה הכי דמי: **לימיה דרמי בר חמא כו'** . ומסקנא אחרון קנה משום דהדרא בה מראשון ובפרק מי שהיה נשוי בכתובות (דף לד:) איכא (ז) מעשה אחריני לימיה דרמי בר חמא בצפרא כתבתינהו לנכסי לרמי בר חמא לאורתא כתבתינהו לרב עוקבא אתא רמי בר חמא לקמיה בנכסי אתא רב עוקבא בר חמא לקמיה דרב שמא לוקמיה בנכסי ומסקנא שודא דדייני ולהקדמה לא חיישינן הואיל וביום אחד נכתבו מיהו ההוא מיבעיא לן לאוקמה במתנת בריא והא דהכא בשכיב מרע ובשכיב מרע לא שנא ביום אחד לא שנא בשני ימים אחרון קני דהא הדר ביה מקמיה: **והא מתה** . דבשלמא אם לא מתה תנן לא שייר קרקע כל שהוא אין מתנתו מתנה וכמו שחזרה מן הראשון כשנתנה לשני אחזור בה מן השני נמי אם תרלה אבל עתה שמתה תתקיים מתנה לאשתה ויקנה ראשון שהרי היא נתנה במתנת שכ"מ ודבריה ככתובין וכמסורין כשמתה ולא אמרינן דייתיקי מבטלת דייתיקי והכי סבירא ליה: **כל שאילו עמד כו'**. וזאת האשה מאחר שאם עמדה היתה חוזרת הוטילה חזרתה מן הראשון אע"פ שמתה וקנה שני וכן הלכה: **לימור דאמר שמואל לעלמו** . היכא דחזר בו הטולה ושייר לעצמו ולא נתנה לאחרים הויא חזרתו חזרה אע"ג דמית לבל הכא דחזר בו מראשון ונתן לאחר שמא לאו חזרה גמורה היא: **מלוגא דשטרי** . כרך של שטרות לי נמי נרתק מלא שטרות: **שני לעמרם בני** . כגון שקנו מידה לי נמי בלא קנין וכגון דלא שיירה מידי: **והא לא משך** . רב עמרם האי מלוגא דשטרי בחייה: **דשמא אמרי** . כולי עלמא שאחי שנתת לו מתנה הוי לורבא מרבנן: **הכי אמר שמואל כל שאילו עומד חוזר כו'** ובתרא קני: **פיסקתא**. כמו פיסקא (ח) תחיכת קרקע: כי

א) כותבין שטר למוכר ואע"פ שאין לוקח עמו כיון שהחזיק זה בקרקע נקנה שטר כל מקום שהוא וזו היא ששנינו נכסים שאין להן אחריות נקנין עם הנכסים שיש להן אחריות בכסף ובשטר ובחזקה ב)בהמה איקרי נכסי דתנן ג)המקדיש נכסיו והיתה בהן בהמה ראויה לגבי מזבח זכרים (ד) עולות ונקבות ימכרו לצרכי זבחי שלמים ד)עופות איקרי נכסי דתנן ה)המקדיש נכסיו והיו בהן דברים הראויין לגבי מזבח יינות שמנים ועופות ו)תפלין איקרי נכסי דתנן ז)המקדיש נכסיו ח)מעלין לו תפלין איבעיא להו ספר תורה מאי (ב) כיון דלא מזדבן ט)דאסור לזבוניה לאו נכסי הוא או דלמא י)כיון דמזדבן יא)ללמוד תורה ולישא אשה נכסי הוא יב)תיקו (סימן זוטרא אימיה דעמרם מתרתי אחוותא רב טובי ורב דימי ורב יוסף) אימיה דרב זוטרא בר טוביא (ג) כתבינהו לנכסה לרב זוטרא בר טוביא דבעיא לאנסובי ליה לרב זביד אינסיבא וגרשה אתיא לקמיה דרב ביבי בר אביי אמר משום אנסובי והא אינסיבא אמר ליה רב הונא בריה דרב יהושע יג)משום דאתו ממולאי אמריתו מילי מולייתא אפילו למאן דאמר מברחם קני הני מילי היכא דלא גליא דעתה 'אבל הכא גליא דעתה דמשום אינסובי הוא והא אינסיבא ואיגרשה יד)אימיה דרמי בר חמא טו)באורתא כתבתינהו לנכסה לרמי בר חמא טז)בצפרא כתבתינהו לרב עוקבא בר חמא אתא רמי בר חמא לקמיה דרב ששת אוקמיה בנכסי אזל רב עוקבא בר חמא קמיה דרב נחמן אוקמיה בנכסי אתא רב ששת לקמיה דרב נחמן אמר ליה מאי טעמא אוקמיה מר לרב עוקבא בר חמא אי משום דהדרא בה והא שכיבא אמר ליה הכי אמר שמואל יז)כל שאילו עמד חוזר חוזר במתנתו אימור דאמר שמואל לעצמו לאחר מי אמר אמר ליה בפירוש אמר שמואל יח)בין לעצמו בין לאחר אימיה דרב עמרם חסידא הוה לה מלוגא דשטראי כי קא שכבא אמרה ליהוי לעמרם ברי אתו אחוה לקמיה דרב נחמן אמרו ליה יט)והא לא משך אמר להו כ)דברי שכיב מרע ככתובין וכמסורין דמו אחתיה דרב טובי בר רב מתנה כתבתינהו לנכסה לרב טובי בר רב מתנה בצפרא לפניא אתא רב אחדבוי בר רב מתנה בכה לה אמר לה השתא אמרי מר צורבא מרבנן ומר לאו צורבא מרבנן כתבתינהו ניהליה אתא לקמיה דרב נחמן אמר ליה הכי אמר שמואל כל שאילו עמד חוזר חוזר במתנתו אחתיה דרב דימי בר יוסף הוה לה פיסקתא דפרדיסא כל אימת דהות חלשא הוה מקניא ליה ניהליה וכי

איבעיא להו ספר תורה מאי . ואם תאמר מאי קמיבעיא ליה על כרחך הוא בכלל נכסים שאין להם אחריות דנקנין במשיכה לו (ב) נכסים שיש להם אחריות שנקנין בכסף בשטר בחזקה דמי נפיק מבעיא ולומר ר"י דאע"ג דהוי לענין קנייה כנכסים שאין להם אחריות מ"מ לא הוי בכלל נכסים לפי שאינו יכול למכרו אלא ללמוד תורה ולישא אשה כדאמר בפרק בתרא דמגילה (דף כז.) . מ"ר : **אפילו** למאן דאמר מברחם קנה כו' . לריך לומר דמיירי במקלת נכסים דאי בכל נכסים פשיטא דלא קנה כדמוכח בפרק האשה שנפלו (כתובות דף עט:) דלא פליגי אלא במקלת נכסים אבל בכל נכסים לא פליגי: **גליא** דעתה דמשום אינסובי הוא והא אינסיבא ואיתגרשה . וכן גורס ר"ח ואינו נראה לר"י דהא משמע דהוי טעמא משום דמיגרשא אבל אם היתה תחת בעלה קנה ואילו בפ' האשה שנפלו (שם וע"ש) משמע דאפי' כשהיא תחת בעלה לא קנה (י) לוקח דפריך התם וכי מאחר דלא קנהו לוקח ליקנינהו בעל ומשני תקנתא דרבנן שעשאוהו כגון שמכרתם מיהו י"ל דמכל מקום היכי דלא קני בעל ולוקח מכל מקום ברשות המקבל מתנה הם עד שתתגרש. מ"ר :

מתה

רבינו גרשום

מתנה : וזו היא ששנינו נכסים שאין להם אחריות. כגון השטרות כו'. אלמא דשטר איקרי נכסי: דתנן המקדיש כל נכסיו והיה בהן בהמה הראויה לגבי המזבח זכרים ונקבות. ר"א אומר זכרים ח) יקרבו עולות ונקבות ימכרו לזבחי שלמים והשאר יהיה לבדק הבית. ר' ג) יהודה אומר אלו ואלו ימכרו בדמים ויפלו עם שאר בדק הבית. אלמא דבהמה איקרי נכסי : ויינות שמנים ועופות ר' אליעזר אומר ימכרו לחייבי אותו מין ויפלו עם שאר נכסים לבדק הבית : מעלין לו תפלין. נ"ל תלין אותן ממנו ויהיו (אותו) הקרשים ספר תורה. ולא אמר בהדיא מי איקרי נכסי : כתבתינהו לנכסה דהיתה מברחת מבעלה דקא בעיא לאנסובי לרב זביד . ובסוף איגרשה והיתה רוצה להחזיר בהן: אמר משום אנסובי. דקא בעיא הברחה והא אנסיבא ולא מציא למהדרה בה: האמ' למאן דאמר מברחת שכתבה כל נכסיה קני . המקבל הני מילי דקני היכא דלא גליא ד עתה דמשום אנסובי הוא דכתבן לו : הא אנסיבא ואיגרשה וכיון דאגרשה דמי כמאן דלא אנסיבא דלהיכא אמרינן דקני היכא דלא מיגרשה אבל הא דאיגרשה הדרא בה : הדר כתבתינהו לנכסה לרב עוקבא

עין משפט נר מצוה

צו א מיי' פי"ח מהלכות זכיה ומתנה הלכה עו סמג עשין פב טוש"ע חו"מ סי' רמח סעיף יח :

צח ב מיי' פ"ה מהלכות ערכין הלכה ז סמג עשין קלח :

צט ג מיי' פי"ח מהלכות זכיה ומתנה הל' עו סמג עשין פב טוש"ע חו"מ סי' רמח סעיף יח :

ק ד מיי' פ"ה מהלכות ערכין הלכה מ סמג עשין קלח :

קא ה מיי' פי"ח מהל' זכיה ומתנה הל' עו סמג עשין פב טוש"ע חו"מ סי' רמח סעיף יח :

קב ו מיי' פ"ו מהלכות ערכין הלכה ג סמג עשין קלב :

קג ז ח מיי' פי' מהלכות ס"ת הלכה ב סמג עשין כה טוש"ע יו"ד סי' ער סעיף ה :

קד ט מיי' פי"ח מהלכות זכיה ומתנה הל' עו סמג עשין פב טוש"ע חו"מ סי' רמח סעיף יח :

קה י מיי' פ"ו שם הלכה יב ועיי' כמגיד משנה סמג לאוין פח טוש"ע אה"ע סי' ל סעיף ז :

קו כ ל מיי' פי"ט מהל' זכיה ומתנה הלכה עו סמג עשין פב טוש"ע חו"מ סי' רנב סעיף ב :

קז מ מיי' פי"ט מהלכות זכיה ומתנה הל' ח סמג עשין פב טוש"ע חו"מ סי' רנב סעיף כ :

הגהות הב"ח

(ה) גמ' זכריה ימכרו לצרכי עולות ונקבות ימכרו: (ב) שם ס"ת מלי (כיון דלא וכו' נכסי הוא) תמ"מ וע"ב ס"א ממתק כל זה : (ג) שם כתבתינהו לנכסה לרב עוקבא וכו' איגרשה ואינסיבא אתיא: (ד) רשב"ם ד"ה כותבין כו' וכיון שהוא רולה כותבין לו : (ה) ד"ה כיון וכו' בכל מקום שהוא דאין : (ו) ד"ה ממולאי וכו' שם מקומן כדאיתא בבראשית: (ז) ד"ה אימיה וכו' מעשה אחריני אימיה דרמי בר חמא. ר"ב ע"ל בפרק מזקת דף ל"ה בפי' ר"ש : (ח) ד"ה פיסקתא כמו פיסקא. ר"ב ע"ל בדף סת ע"ב ודף קמג ע"ב : (ט) תוס' ד"ה אינעיא לה וכו' דמשיכה לו בכלל נכסים שיש להם: (י) ד"ה גליא וכו' לא קנהו לא בעל ולא מקבל מתנה דפריך התם וכו' ומשני תקנתא דרבנן שעשאוהו בנכסים שאין יחושים לבעל מיהו י"ל .

דתרוייהו הוי בניה. אמר ליה מאי טעמא עבדת הכי . דאוקמת להו ביד שני : אי משום דכיון דהדרא . ויהבתינהו לרב עוקבא אהדרה מראשון ושני קנה : והא מתה. וכיון דמתה אינה חוזרת דלהיכא אמרינן דהויא חוזרת היכא דלא מתה ולא הויא מתנה אבל הואיל ומתה גמורה בלבה לראשון וקנה : חוזר במתנה . ואע"ג דמתה הא איתתא נמי מצי למיהדר בה . אימר דאמר שמואל דמצי למיהדר . היכא דלעצמו הדר כלומר לצרכו לבדי חייו אבל דיהבתינהו לאחריני לא הוי חזרה וראשון קנה : א"ל כו'. בין לאחר אע"ג דמת שני קנה ולא ראשון: מלוגא דשטרות. כריכות הרבה של שטרות: מר לאו צורבא מרבנן הוא. דלא יהבא ליה מידי: חוזר במתנתו. ושני קנה : לא

ח) לפניהו הגי' שם כשעה זכריה ימכרו לצרכי עולות ונקבות ימכרו לצרכי זבחי שלמים ודמיהן יפלו עם שאר נכסים לבדק הבית. ג) שם הגי' ר' יהושע אומר זכריה עצמן יקרבו עולות ונקבות ימכרו לצרכי זבחי שלמים ויביאו דמיהן עולות ושאר נכסים יפלו לבדק הבית .

מתה וקיימו חכמים את דבריה. פי' אלמא מתנת שכיב מרע במקלת לא בעי קנין וא"ת לפי סברתו של מקשה אמאי נקט מתה אפילו בלא מתה נמי כיון דמתנת שכיב מרע במקלת אינו חוזר דהוי כמתנת בריא וכן יש להקשות בהך דלקמן דתנו מנה לפלוני ומת כי לפי סברת המקשה אמאי נקט ומת כי אין נראה לומר שיחלוט רבא במה שאומר הרי היא (ו) מתנת בריא ולא יסבור שאם עמד אינו חוזר אלא דבעי קנין דהא אמטיען ליה לרב נחמן דאיש בתנא (דף קמח:) דמתנת שכיב מרע במקלת אינו יכול לחזור גבי שכיב מרע שכתב כל נכסיו לאחרים רואין אם כמחלק מת כו' וי"ל דהוה מלי למימר וליטעמיך ובהכרכה מקומות בגמרא (ז) י"ל וליטעמיך ואינו אומר ועוד יש לומר כיון דסובר המקשה דלא בעי קנין הוא הדין נמי שסובר שיכול לחזור בו אי הוה כמתנת בריא הוי כמתנת בריא דגמרי ומכין לנו לחלק בזה: **תנן** נמי לאשתי ומשר שחרור לעבדי ומת לא יתנו לאחר מיתה. הכי גרסינן תנו נמי ולא גרסי' תן נמי זה דקן נמי זה משמע שנתנו לו כבר אבל תנו משמע שעדיין לא נתנו אלא שמלוה להם ליתנו לו על ידי אילוחות ואי גרסי' תן פשיט לן תנא כר' מאיר דאמר בפרק קמא דגיטין (דף יב:) חוב הוא לעבד שיולא מתנת יד רבו ומיהא לכתוב לכך לא (ח) קנה לו השליח אי נמי י"ל דמתוקמא כרבנן דאמרי זכות הוא לו ומיירי כגון שמראה לו ליתנו לו ולא נטלו עד לאחר מיתה אי נמי נטלו לאלתר ולא זכה בשביל העבד דהא דאמרינן בפ"ק דגיטין (דף יג. ושם ד"ה האומר) כל האומר תנו כזכי הייתו כשנתנו מיד ליד והא דקתני תן נמי זה אשמועינן חידוש שאף על פי שעשאו מחיים והגמ בעיין ומיהא שלוחים כבר לתת הגמ כיון שיתנו לאחר מיתה אינו אין כראה לו"ל לאחר מיתה מיהו לאין כראה לו"ל לגרום זה דאם כן היכי מלי דייק בגמרא דבפ"ק דגיטין (שם:) על הך משנה דלא מיתוקמא הך משנה בשכיב מרע דאי בשכיב מרע לא הוה ליה למיתני תנו אלא כתבו ואי תנא זה לאשתי ומשר שחרור זה לעבדי דהוי כתבו גמ זה לאשתי ומשר שחרור זה לעבדי דהוי בשכיב מרע דאי בשכיב מרע לא הוה ליה למיתני כתבו אלא כתבו ואי תנא זה אשמועינן חידוש דלא יתנו לאחר מיתה אפילו הוה מתוקמא מתניתין בשכיב מרע [לא ה"ל (פ) למיתני כתבו] כיון דמיירי שהגמ הוא בעיין ואין נראה לומר דדייק מדהוה ליה למיתני כתבו גמ זה לאשתי ומשר שחרור זה לעבדי דהוי בשכיב מרע אי נמי מדתני כתבו ומדתני תנו שטר שחרור זה לעבדי אשמועינן חידוש דהא אין לו לתנא להשמיענו חידוש במה שהיה לו לשמוע שני עניינים שהרי יש לו לקצר ולשנות ולערב הכל יחד ולא לחלק וא"ת מאי קא משמע לן דאין גמ לאחר מיתה הא כבר תנן ליה בפרק מי שאחזו (ניסין דף עב.) ואם אי אשמועינן דאין גמ לאחר מיתה הא תנא ליה כו' וי"ל דמתניתין דהכא אילטריך שאף על פי שמיגה שליח בחייו ולאחר מיתה נמי טומד השליח במקומו (י) ויכול לגרש שלוחו של אדם כמותו קמ"ל דלא יהעינן הא ממשנה דמי שאחזו (ניסין שם) ומהיא דמי שאחזו שמטיען שלף על פי שנתן לה גמ לאחר מיתה וא"ת (כ) על הך דדייק בגיטין על הך משנה דהכא אילטריך בבריא מדקאמר תנו ולא אמר כתבו ומיין לנו לדקדק דמיירי בבריא מדלא קאמר כתבו אלמא הא דתנן תנו לאשתי ומשר שחרור זה לעבדי ומת רבי אומר לא יתנו לאחר מיתה אפילו בבריא דקתני דקתני דקתני לאשמועינן דאפ"ה אין כופין היורשין לשחרר ולא אתא כרבנן דפליגי עליה דרבי בברייתא דירושלמי בפ"ק דגיטין דתנן בסתם חולקים מה אנו מקיימים אם באומר שחררו אף רבי מודה ואם באומר כתבו ותנו אף רבנן מודו אלא כן אנו מקיימים באומר תנו רבי אומר האומר תנו כאומר כתבו ותנו דברבנן אומרים האומר תנו כאומר שחררו וי"ל דלא נחתא אלא לאשמועינן שבמקומו גמ לאחר מיתה: דמנון מקיים דברי המת דתשמע הא כאומר שחררו אם לאו דלא נחתא אלא לאשמועינן שלא יתנו שלוחים שבמקומו גמ לאחר מיתה: **תנן** מנה לפלוני ומת יתנו לאחר מיתה. אומר ר"י דלמאן דמוקי בגמרא הך משנה בשכיב מרע אתי שפיר (ג) והוי סיפא דומיא דריש מתנה מייירי כולה מתניתין בענין אחד [ומאלך] בין שוותא שכיב מרע בשטר שלוותא ממון דבשטר אין מועיל שוותא לאחר מיתה כמו בממון ואתא"פ שלא דמו לגמרי לפי שהשטר שרולה ליתן לאחר מיתה אין בעולם ומכה כיון דבשטר מיתה שניהם בעולם כמו אהדדי קאת אבל למאן דמוקי לה בתם בבריא ובמעמד שלשתן קשה דהשתא לא הוי ריש דומיא דסיפא (מ) דלאן

**כי הוה קיימא הדרא בה. כדתנן לא שייר קרקע כל שהוא אין מתנתו מתנה: תא וקני כל היכא דבעית. בא עתה אלי וקנה הבדקנין גמור בכל ענין שתרצה אלא אוכל לחזור: אמאי ושייר וקנו מינה. לא רצה לקבל כל הבדה אלא שייר לעצמה מעט דהוה ליה מתנה (ד) מקצת ומעל ידי קנין דקיים לן לקנין דלא מלית הדרא בה אלא אם כן מצוה מחמת מיתה דמגלי דעתיה דמחמת מיתה קיימיה ואי קאי הדר ביה: בסיעוה דלא מבע דמא. קון שמכאיב ואין יכולת דם מיכר בו דהייטו בידוי: אמרו ליה. הענים: אמרה. (ה) כשנתנה בשבע אחיה: ווי כי מיתה הך איתתא. ולא תראה את אחיה שאינו רוצה לבא אלי: מ"ל מצוה מחמת מיתה היא. וכל מצוה מחמת מיתה חוזר בין במתנה במקלת בין במתנה בלא שייר ואפילו קנו מידו אי קאי מחליו הדר בכולהו בידוי אלא היה קנין אלא מחמת מיתה הואיל והיה מתאונן על מיתתו בשעת צוואתו והכי פסקינן לקמן: איתמר מתנת שכיב מרע במקלת. אלא היה בה קנין והיא אותה מתנה שאינו שייר קרקע כל שהוא מתנתו מתנה שאם עמד אינו חוזר ודכיון דהוי בה שייר כך היה דעתו שאם יעמוד לא יחזור ולכך שייר לעצמו מה שאינו: והרי היא כמתנת שכיב מרע. אמאן בה שייר דלא בעיא קנין ואם עמד אינו חוזר: וכשיא קנין. וכיון דקנו מיניה אם עמד אינו חוזר דאיכא דאיכא וכל שכן דאם מת קנה אם עמד לא בעי קנין אלא מחמת מיתה: אימא מיפא אם לא שייר קרקע כל שהוא אין מתנתו מתנה. אם יעמוד מחליו ואם מת קנה: ואי דקנו מיניה אמאי לא הוי מתנתו מתנה. שאם יעמוד לא יחזור: בידוע שלא היה קנין אלא מחמת מיתה. הואיל ולא שייר ואע"פ שלא הוה מחמת מיתה בהדיא: רוכל. אם לוה: בכיתי. בית כפא טעק"ח בלע"ז והוא לשון כביעות דרחלות במסכת שבת (דף נד.) שמכבין אותן למילת: וקיימו חכמים את דבריה. אע"פ דמתנת מקצת בלא קנין הואי דמדקתני דבריה משמע דבריה בלא קנין הואי: אפאם מלוה מחמת מיתה. שהכירה דמדלגת מיתה היא מחלקת דמלוה מחמת מיתה לא בעי קנין דמת בין איכא שייר בין ליכא שייר והכי פסקינן לקמן: מתנת

כי קיימא הות הדרא בה זימנא חדא חלשא שלחה ליה תא קני שלח לא בעינא שלחה ליה תא קני כל היכא דבעית אזל שיירה וקנו מינה כי קיימא הדרא בה אתאי לקמיה דרב נחמן שלח ליה תא לא אתא אמר מאי איתי הא שיירה וקנו מינה שלח ליה אי לא אתית א)מחינא לך בסילוא דלא מבע דמא אמר להו לסהדי היכי הוה מעשה אמרו ליה אמרה הכי ווי דקא מיתה הך איתתא אמר להו א"ב הוה מצוה מחמת מיתה ומצוה מחמת מיתה חוזר איתמר מתנת שכיב מרע במקצת (פ) אמרוה רבנן קמיה דרבא משמיה דמר זוטרא בריה דרב נחמן דאמר משמיה דרב נחמן הרי היא כמתנת בריא והרי היא כמתנת בריא שאם עמד אינו חוזר והרי היא כמתנת שכיב מרע דלא בעיא קנין אמר להו ב)רבא לאו אמינא לכו לא תיתלו בוקי סריקי ברב נחמן הכי אמר רב נחמן הרי היא כמתנת בריא ובעיא קנין איתיביה רבא לרב נחמן ג)שייר קרקע כל שהוא מתנתו קיימת מאי לאו דלא קנו מיניה לא דקנו מיניה אי הכי אימא סיפא לא שייר קרקע כל שהוא אין מתנתו קיימת ואי דקנו מיניה אמאי אין מתנתו קיימת א"ל הכי ד)אמר שמואל שכ"מ שכתב כל נכסיו לאחרים ב"אע"פ שקנו מידו עמד חוזר בידוע שלא היה (ג) מצוה אלא מחמת מיתה איתיביה רב משרשיא לרבא מעשה ה)באמן של בני רוכל שהיתה חולה ואמרה תתן כביניתי לבתי והוא בשנים עשר מנה ומתה וקיימו (ג) דבריה התם במצוה מחמת מיתה איתיביה רבינא לרבא ו)האומר תנו גט זה לאשתי ז"ושטר שחרור זה לעבדי ומת לא יתנו לאחר מיתה ח"תנו מנה לפלוני ומת יתנו לאחר מיתה וממאי דלא קנו מיניה דומיא דגט מה גט לאו בר קנין אף האי נמי דלא קנו מיניה התם נמי ט"במצוה מחמת מיתה רב הונא בריה דרב יהושע אמר מצוה מחמת מיתה בעלמא בעיא קנין וכי תניא הני מתנייתא י"במחלק כל נכסיו דההיא מתנת שכיב מרע שויוה י"והלכתא ז)מתנת שכיב מרע במקצת בעיא קנין ואע"ג דמת ט"מצוה מחמת מיתה לא בעיא קנין והוא דמת עמד חוזר ואף על גב דקנו מיניה איתמר

בעי קנין היכא דמת בין איכא שייר בין ליכא שייר והכי פסקינן לקמן:

מתנת

אע"פ שקנו כו': איתיביה רב משרשיא לרבה. דאמר היכא דשייר קרקע כל שהוא אפי' הכי קנין בעי: האומר תנו גם זה לאשתי לא יתנו לאחר מיתה דאין גם לאחר מיתה. האומר תנו מנה לפלוני ומת יתנו לאחר מיתה. אלמא דכיון דשייר קנה וקשיא לרבה דאמר בעי קנין: אמר ליה. לעולם בעי קנין אע"ג דשייר ואם עמד חוזר לחיכא דלא קנו והכא מעמא מאי יתנו לאחר מיתה אע"ג דלא קנו. דמצוה מחמת מיתה הוא ומת אבל היכא דלא מצוה מחמת מיתה הוא בעי קנין: כביניתי. בי"ת דגיטין (דף יב:) מנה משקלה: יקיומו חכמים את דבריה. הואיל דשייר אע"ג דלא קנו מיניה: אמר ליה ה"ג כו' אבל עמד חוזר הואיל דלא קנו (לא): בעי קנין אע"פ ששייר ואם עמד לא קנו וחוזר. והא דתניא אם לא כמחלק אם אע"ג דלא קנו. והתנא באמן של בני רוכל דבלא קנין קיימום הכמים את דבריה בחמלק את נכסיו שאמר לפלוני כך ולפלוני כך ומשום הכי דודאי לא בעי קנין דלא שייר כלום וכדאמר לעיל אם כמחלק אם מת קנו כולם. אבל אם עמד ולא קנו אע"ג דשייר חוזר. ולהכך מתנת שכיב מרע שנתן מקצת נכסיו ומקצת שייר בעי קנין דמי לתנא דמתנת בריא בלא קנין שכתוב

מסורת הגהות הב"ח

(א) בתוספות לא. ד"ה מחמת מתנת ש"מ במקלת אמר רבא אמר רבא אמר בר נחמן בריא ה"מ כמתנת בריא וכעין קנין אממנוה כרבנן קמייה דרבא משמיה דמר עוקבא (ב) שם בידוע שלא היה מקנין אלא ממחמת מיתה: (ג) שם וקיימו חכמים את דבריה: (ד) רשב"ם ד"ה אחת ושייר וכו' במקלת וכו' דמגלי דעתיה דמדלגת מיתה: (ה) ד"ה אמרה ד"ב אלמנה: (ו) הגהמ' אלא ד"ה מתה וכו' כי אין נראה לומר דלא נחתא אלא לומר כמה שאומר הרי היא כמתנת בריא. ר"ב ור"ל ספיר קמני מתה ומת בהני מתניי' הא ליתא דהא אמ"ג דגיגין ליה לר"ל כו' ולפמנ"ל מייני הוכא דאיכא קנין ויש להקשות לאיזה עוקר דמו תוספות סברא (זו מהא דר"ל ממתני' דשייר קרקע) כל שהוא מתנתו מתנה שמטיען ספיר דבמקלת אם עמד אינו חוזר לפחות הוכא דאיכא קנין וי"ל דמתני' מייני בתם דבכל הנא מדפריך [בכא לר"ל מהא דשייר] קרקע כו' ומתמי' דאחדל ליה ר"ב שמטיען דמתני' מייני בעמד ואינו חוזר במתנת מקלת דיי"ל דרב משרשיא (ובהכרכה מקומות ז) בא"ד ובהכרכה מקומות בגמ' הוה מלי לימר ו"ל ליטעמיך ואינו אומר דלא הוה: (ח) ד"ה תנו גם וכו' הלכך לא קנה זה אם בשלוח וכו' לא מי נטלו לאלתר ואפילו הכי לא נקנה אם לא שיר קרקע כל שהוא אומר תן כו' (ע) בא"ד אפילו הוה מתוקמת מתני' בשכיב מרע לא הוה ליה למימר כתבו ואין נראה לומר כ"ל ותיבום כיון שמייני שהגמ הוא בעין ממקן: (י) בא"ד עומד בשלוח במקומו ודל"ק דיוכל לגרש וכו' קמ"ל דלא דלא דעיין: (כ) בא"ד ול"ת הא דדייק בגיטין על הך משנה דאיכא בכריא כ"ל ותיבת הכא ממקן: (ל) ד"ה תנו מנה וכו' אחי ספיר דהוי דומיא דריש מתנה דומיא דריש דהשתא: (מ) בא"ד (המשך דף קנ:) דאין בריש דאין מעמד שלשתן מועיל בשטר אם לא דאף לדידיה תנו דמתניתין דייהו אלא הא מיי נוחא ליה לר"ל דאין מעמד שלשתן דאין מעמד שלשתן ל"ל דין של מעמד שלשתן בממון ואע"ג דלא הוי ריש דומיא דסיפא אין לומר דהא דמתני' דסיפא דמוקי לה בשכיב מרע לא הוי ריש דומיא דסיפא מכל וכל שהשטר אינו בעולם כשנתנה ליקוי ממנה הוא בכר בעולם ואע"ג דדייק התם בגמ' דסיפא דמייני בכריא דומיא דריש אלמא מעמד שם לגו לענות מהדרי הייהו טעמא דבעי לאוקמא כתב גוונא בכריא מבוס דאיש לן לעימר דמייני כתב גוונא אבל אינם דומיה לגמרי אהדדי כ"ל ועל מיבות דאין נראה לומר ל"ב מי אין נראה לומר דקמ"ל בריש דאין מעמד שלשתן מועיל בשטר

דאין

שהוא בעין דלמה לא יועיל בשטר בעין אם לא שתמר דאף למאן דמוקי לה בכריא דומיה מתני' לא מייני הכא בעין אלא שמלוה להם לכתבו ויתנו דתנו גם הכי משמע כמ"ש התוספות לעיל בתחלה ד"ה תנו גם דהשתא אתי שפיר דקמ"ל בריש דלא יועיל מעמד ג' כיון שאין השטר בעין והא נמי ליתא דהשתא אם לא דקמ"ל ריש למה לי הא פשיטא דלא יועיל מעמד ג' בכה"ג דכיון שלא בא השטר לעולם לא שייך מעמד ג' ועל כרחך וכו' דלא"ל כו' כמו שהגהתי לעיל וכמו שכתבו התוספות תירוץ זה בפ"ק דגיטין. אמ"ב כתבו דאין מ"ל כתנו מיהו אין נראה לומר דלא מלי אמר עד אלא ודאי כפיסא [הוא דלעולמי ג' כו' ותמ"ל מכל וכל כדפי' לעיל והוא תירוץ שהגהתי לעיל: בא"ד ותמהו דוקא בכך

א) [כתוספות לא. ב) [לעיל ז. וש"נ]: ג) [לעיל קמח: ד) [לקמן קנ.] ה) [לקמן קנ: [ניסין יד:] ו) [ניסין יג. ז) [ניסין סו.]

קח א מיי' פ"ח מהלכות זכיה ומתנה הלכה כג סמג עשין סב טוש"ע חו"מ סי' רל סעיף ז:

קט ב מיי' שם הלכה יד סמג שם עשין שם טוש"ע שם סעיף ב:

קי ג מיי' פ"ו מהלכות גירושין הל' כח ופ"ט הל' ב ג יד כב סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קמא סעיף נח:

קיא ד מיי' פ"ו מהלכות עבדים הל' ח סמג עשין פז טוש"ע יו"ד סי' רמו סעיף עו:

קיב ה,ו מיי' פ"י מהל' זכיה ומתנה הל' ח סמג עשין סב טוש"ע חו"מ סי' רנ סעיף יח:

קיג ח מיי' שם פ"ח הל' יד סמג שם טוש"ע חו"מ סי' רנ סעיף ד:

קיד ט מיי' שם הלכה כג כד טוש"ע שם סעיף ז:

רבינו גרשום

לא בעינא. שאת חורת בך בשאת עטרת: אתא. רב דימי עביד לה דשייריה וקנו מינה לרב דימי: כי קמת. ההיא איתתא הדרא בה ותבעתיה לדינא: הא שיירא הא קנאי. כלומר (החזקתיה) בהוה שעשית לי ששיירה לעצמה כי היכי דתסמוך עלה והקנתה לי בקנין: בסילוא. כלומר בנדוי: ווי דקא מתה. ההיא אתתא. מחמת חוליה הקשה וכבורה היא לשון להכי מקנת לו: א"ל אם כן [הוי] מצוה מחמת מיתה ולא היכא דמצוה מחמת מיתה חוזר אע"ג דשייר. דהא דקתני במתני' דשייר קרקע כל שהוא מתנתו מתנה היכא דהיב ליה מתנה ולא היה סבור למיתה דאיכא למימר דמחמת בריא הוא אבל היכא דמצוה מחמת מיתה דסבורה היתה לשון ועמדה אע"פ ששיירה חוזרת. שנתן מנכסיו מקצתן. ומקצתן שייר עליהן: דלא בעיא קנין. משום דדברי שכיב מרע כבתובין: כמסורין דמי: הכי אר"נ הרי היא כמתנת [בריא] ובעי קנין. אע"פ ששייר בשקצת ועמד דלהיכא אחרינו דברי שכיב מרע כבתובין וכמסורין דמי אע"פ בלא שייר היכא דמיית אבל היכא דעמד אע"פ ששייר בעיא קנין: מאי לאו דלא קנו מיניה. ואפי' הכי קתני מתני' דמתנתו מתנה וקשיא לרבה דאמר משמיה דרב נחמן בעי קנין: לא. מתני' בדקנו מיניה משום הכי מתנתו מתנה: אי הכי. דמוקמת למתני' בדקנו מיניה אימא סיפא כו' ואי דקנו מיניה אמאי אין מתנתו מתנה והא קנו מיניה. אלא ש"מ בדלא קנו מיניה עסקי' מתניתין ואכתי קשיא לרבה: אמר ליה. לעולם מתני' בדקנו מיניה היא ולגבי סיפא משום הכי אין מתנתו מתנה דהכי אמר שמואל ש"מ שכתב כל נכסיו לאחרים דלא שייר כלום

דלון

אע"פ שקנו כו': איתיביה רב משרשיא לרבה. דאמר היכא דשייר קרקע כל שהוא אפי' הכי קנין בעי: האומר תנו גם זה לאשתי לא יתנו לאחר מיתה דאין גם לאחר מיתה. האומר תנו מנה לפלוני ומת יתנו לאחר מיתה. אלמא דכיון דשייר קנה וקשיא לרבה דאמר בעי קנין: אמר ליה. לעולם בעי קנין אע"ג דשייר ואם עמד חוזר לחיכא דלא קנו והכא מעמא מאי יתנו לאחר מיתה אע"ג דלא קנו. דמצוה מחמת מיתה הוא ומת אבל היכא דלא מצוה מחמת מיתה הוא בעי קנין: כביניתי. בי"ת דגיטין (דף יב:) מנה משקלה: יקיומו חכמים את דבריה. הואיל דשייר אע"ג דלא קנו מיניה: אמר ליה ה"ג כו' אבל עמד חוזר הואיל דלא קנו (לא): בעי קנין אע"פ ששייר ואם עמד לא קנו וחוזר. והא דתניא אם לא כמחלק אם אע"ג דלא קנו. והתנא באמן של בני רוכל דבלא קנין קיימום הכמים את דבריה בחמלק את נכסיו שאמר לפלוני כך ולפלוני כך ומשום הכי דודאי לא בעי קנין דלא שייר כלום וכדאמר לעיל אם כמחלק אם מת קנו כולם. אבל אם עמד ולא קנו אע"ג דשייר חוזר. ולהכך מתנת שכיב מרע שנתן מקצת נכסיו ומקצת שייר בעי קנין דמי לתנא דמתנת בריא בלא קנין דמי וכו'.

ז) תוי' ל"ל כמתנה שעשתה לי ששיירה לעצמה וכו'. ב) תוי' ל"ל ואם לא קנו מיניה מלי יוכשין לתיקונו ולהחזיק במתנה דמתנת בריא וכו'.

מסורת הש"ס

א) כתובות דף נה: ב) לעיל דף קכה: גיטין דף עז: ג) לעיל דף קנח: ד) גי' רש"ל וגי' רש"ל פ"ל לף לדידיה תנו דמתני' הייגו כתבו ותנו דכה"ג: ה) גי' רש"ל שיין:

מתנה שביב מרע שכתוב בה קנין בי רב אמרי ארכביה כו'. על כרחך בכותב כל נכסיו פליגי רב ושמואל דאי במתנה שכיב מרע במקלת שכתב בה קנין פליגי בהדיא הו"ל למימר מתנה שכיב מרע במקלת כו' ועוד הא תנן מתני' סתמא שייר קרקע כל שהו מתנתו מתנה ולא מפליג (א) בין כתב בשטר קנין בין לא כתבו בתוכו והיאך אמר שמואל לא ידענא מאי לידון בה ולא קנה הא כיון דכתיב בה קנין ומתנת מקלת היא על כרחך קתני מתני' הרי היא מתנה וכן פר"ח ועוד הא פסקינא לדברי הכל הלכתא דמתנת שכיב מרע במקלת בעיא קנין והרי היא מעתה כמתנת בריא לגמרי ואינו יכול לחזור בו אפילו כשעומד ואם אין בה קנין אינה כלום ואפילו אם מת לא קנה ולא הוה ליה לגמרא לקובעה אחר הפסק ועוד מדרמינן עלה לקמן מדרב יהודה אמר שמואל שכיב מרע שכתב כל נכסיו כו' מכלל דהא נמי בכותב כל נכסיו מיירי: **שכתוב בה קנין.** והוא הדין אם אין כתוב קנין בתוך השטר או אפילו אין כאן השטר כלל אלא שכיב מרע שהזכיר לוותה שכיב מרע כשחלק כל נכסיו וגם הקנה אותם בקנין סודר למקבל מתנה אבל אורחא דמלתא נקט שדרך לכתוב הלוואות והקניינין בשטר כדי שלא תשתכח הלוואה ואפי' לשמואל דאמר לא ידענא מאי לידון בה שמא לא גמר להקנותו אלא בשטר ה"ם אם לא נכתב הקנין בתוך השטר וכדבעינן לפרושי בסמוך ורמיה לדבר מהא דרמינן עלה בסמוך מהא דאמר רב יהודה אמר שמואל שכיב מרע שכתב כל נכסיו אע"פ שקנו מידו כו' והיינו בקנין בעלמא בלא כתיבה בשטר מיירי: **ארכביה אחרי ריכשי.** כמו רוכבי הרכש (אסתר ח) המרכבה לרכש (מיכה ג) כלומר הטיל שתי כוחות לגורך מתנה זו ע"י שכתב בה כדקליר ורמי בערסיה וכל לשון שכיב מרע נתן בה כח שכיב מרע כדמפרש לקמיה וע"י קנין שכתוב בה שאינו צריך בלוואת שכיב מרע אלא במתנת בריא נתן לו כח מתנת בריא שאם עמד אינו חוזר כיון דדברי שכיב מרע ככתובין וכמסורין דמו ולענין מיקנא לאחר מיתה לא צריך קנין הלכך לייפות כחו של מקבל מתנה הקנה בקנין כדי שלא יוכל לחזור בו אפילו אם יעמוד מחליו: **שאם אמר הלוואתו לפלוני.** בזאת המתנה אם נתן לו הלוואה שחייב לו אינש אחר אע"ג דליכא מעמד שלשתן קנה דקיימא לן [גיטין] (דף יג.) מנה לי בידך תנהו לפלוני במעמד שלשתן קנה לא שנא מלוה ולא שנא פקדון וכהא קני בלוואת שכיב מרע ואע"ג דליכא במעמד שלשתן: **לא ידענא מאי לידון בה.** דלמא לא קנה כלל אפילו אם מת דכיון דהוה קני בחמירה בעלמא בלוואת שכיב מרע הוא ליכא שיור נכסים למה לי הו לאקנויי בסודר הלכך איכא למימר מיהדר הדר ועקר ממנה כח מתנת שכיב מרע ואינו רוצה שיקנה בחמירה בעלמא אלא בקנין סודר ומה הוא מקנה לו בהאי קנין מתנת שכיב מרע הוא מקנה לו דהייגו לאחר מיתה ואין שטר לאחר מיתה אלא אם כן *הקנה לו מחיים ח"כ אין הקנין כתוב בשטר וגם השטר לא נכתב כלל אלא שנתן ונתן מחיים כל נכסיו בלוואת שכיב מרע ומקנה בסודר אין קנין תופס אלא נתכוין להקנות אלא לאחר מיתה דמיד כשמת נפלו נכסים קמי יורשין ואו לא חיילא מתנתו: **אין כותבין ונותנין.** לאחר שמת שמא לא גמר להקנות לו בעל פה אלא עד שיכתוב השטר ושטר שנכתב לאחר מיתה לאו כלום הוא דלענין שטר לא אמור רבנן דברי שכיב מרע ככתובין וכמסורין דמו אלא לענין מתנת ממון דאי אמר תנו כותבין אף לאחר מיתה: **אלא דרב אדרב קשיא דשמואל אדשמואל.** דלעיל אמר רב בתר אומדנא דייפוי כחו של מקבל מתנה אזלינן ושמואל אמר אין שטר לאחר מיתה והכא קאמר אייפוי כח שכתוב בה קנין וה"ה לקנין בלא כתיבה וכיון דאקני בקנין לייפות כחו הוא דעבד: **במייפה את כחו.** כדלקמן וקנינא מינה מוסיף על מתנה דא ייאור לשון לייפות כחו הוא וה"נ בלוותא שאמר כתבו ותנו פירש שיכתבו בשטר ההוא ייפוי כח דקנין דמוסיף על מתנתא:

בידוע

א) איתמר מתנת שביב מרע שבתוב בה קנין בי רב משמיה דרב אמרי ארכביה אתרי ריכשי ושמואל אמר לא ידענא מאי אדון בה בי רב משמיה דרב אמרי ארכביה אתרי ריכשי הרי היא כמתנת בריא הרי היא כמתנת שביב מרע הרי היא כמתנת בריא שאם עמד אינו חוזר הרי היא כמתנת שביב מרע שאם אמר הלוואתו לפלוני הלוואתו לפלוני ושמואל אמר לא ידענא מאי אדון בה "שמא לא גמר להקנותו אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה ורמי דרב אדרב ודשמואל אדשמואל דשלח רבין משמיה דרבי אבהו הוו ידעי ששלח ר' אלעזר לגולה משום רבינו ג) שביב מרע שאמר בתבו ותנו מנה לפלוני ומת אין כותבין ונותנין שמא לא גמר להקנותו אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה ואמר רב יהודה אמר שמואל הלכתא כותבין ונותנין קשיא דרב אדרב קשיא דשמואל אדשמואל דרב אדרב לא קשיא הא דקנו מיניה הא דלא קנו מיניה דשמואל אדשמואל לא קשיא ד'במייפה את כחו יתיב רב נחמן בר יצחק אחוריה דרבא ויתיב רבא קמיה דרב נחמן קא בעי מיניה מי אמר שמואל שמא לא גמר להקנותו אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה והא ג) אמר רב יהודה אמר שמואל שביב מרע שבתב כל נכסיו לאחרים אף על פי שקנו מידו עמד חוזר בידוע

מתנת שכיב מרע שכתוב בה קנין. פירש רבינו שמואל דמייירי בשכתב לו כל נכסיו וה"ה בלא שטר אלא שהקנה לו (ג) אמרי' דאין קנין לאחר מיתה דאמר שכיב מרע שכתב כל נכסיו לאחרים אע"פ שקנו לו כו' ואין נראה לרבינו יאחק בר מאיר דא"כ מתני' דקתני שכיב מרע שייר קרקע כל שהו מתנתו מתנה במאי מייירי לרב אי אלא בקנין אמאי מתנתו מתנה והא ק"ל לעיל דבעי קנין ואי בקנין א"כ סיפא דקתני לא שייר קרקע כל שהו אין מתנתו מתנה והא אין ליה לרב הכא דמתנתו מתנה בקנין ועוד דלשמואל דאמר אין נמי לאחר מיתה הוא הדין נמי דאין קנין לאחר מיתה א"כ מתני' דקתני שייר קרקע כל שהו מתנתו מתנה היינו בקנין אין יועיל לשמואל כלום אלא שמא לא גמר להקנותו אלא לאחר מיתה ודוחק הוא להעמיד משנתנו במייפה כחו וכגון שאמר (ג) דבסמוך לא משמע הכי ועוד קשה מדפסיק גמרא דהלכתא מתנת שכיב מרע במקלת בעיא קנין ואם עמד אינו חוזר משמע הא בכולה אם עמד חוזר ואפילו ע"י קנין והא ליתא לרב דאין ליה דקנין אינם כל כך בכל נכסיו כמו במתנת בריא ועוד קשיא דוחק גדול הוא שהגמרא אינו אומר אלא שטר והוא אמר דה"ה נמי קנין בלא שטר ועוד דלספריס דגרסינן לקמן וכגון דכתב ליה וקנינא מינה מוסיף על מתנתא דמשמע שבתוב השטר כתב לו כן מיהו יש ספריס דגרסי' לקמן כגון דא"ל וקנינא מינה כו' ונראה לר"י לפרש דמייירי בשטר דוקא והייגו טעמא דרב שסודר שלכך כתב לו קנין בתוך השטר לאומי כחו יותר שאפי' בכל נכסיו אם עמד אינו חוזר כיון שכתב לו בתוך השטר ושמואל סבר דשטר זה אינו אלא מגרע כחו כי אע"פ שיש בו קנין אין בו בכך ייפוי כח אלא יש לנו לומר שלא גמר להקנותו אלא בשטר כו' ורמי

דאין נראה לומר דקמשמע לן בריש דאין מעמד שלשתן מועיל בשטר אם ד) (לא תימא דתנו במתני' הייגו וכי) האי גוונא שלא בא השטר לעולם לא ה) מהני מעמד שלשתן ועל כרחך צריכין אנו לומר הא כדאיתא והא כדאיתא ריש קמ"ל דאין נמי לאחר מיתה יסיפא קמ"ל דין של מעמד שלשתן במתנו ואע"ג דדייק התם בגמרא דסיפא אייר בבריא דומיא דריש אלמא מעמד שיש לנו לדמות אהדדי היינו טעמא בבריא דבעי לאוקומא בחד גוונא דאייר בחד גברא לבל איכא דומות לגמרי אהדדי *[הגה"ה] ועוד י"ל דמלי לאוקומא ריש דגבו שחרור במעמד שלשתן כיון דאוקי מתניתין בהכי ואשמועינן בריש דתנא"ג דאמר תנו גט לאשתי במעמד שלשתן שאשתו רוצה בכך וכן העבד לא קנו בכך אפילו אם תמני לומר שלענין זכות שייר השטר הוי ממון ואהני ליה מעמד שלשתן לענין שכתוב בתוכו לא מהני ואע"ג דתן כזכי דמי הכא לא יזכה בו העבד דאיכא לאוקמא דמייירי שאינו באותה שעה ברשות הנפקד ואלמ בעינן מיד ליד א"כ שאין הנפקד רוצה לזכות לעבד וזוכה בעל כרחו במעמד שלשתן במתנה אבל לא בגט שחרור כדפרישנא לעיל בהמוכר את הספינה (דף עו.) שמועיל מעמד שלשתן בעל כרחו של נפקד מיהו אין נראה להעמיד ריש בפלוגתא דאמוראי דאיכא דמוקי לה במעמד שלשתן ואיכא דמוקי לה בכתבו ותנו אלא ודאי בסיפא הוא דפליגי ולא הוי סיפא דומיא דריש מכל וכל כדפרישית לעיל ולא גרסי' נמי בסוף סיפא זה דאפילו בסתם מנה מייירי מתניתין דאיתא בפ"ק דגיטין (דף יג. ופס): שמועיל מעמד שלשתן בעל כרחו של נפקד מיהו אין נראה להעמיד ריש בפלוגתא דאמוראי דאיכא דמוקי לה במעמד שלשתן ואיכא דמוקי לה בכתבו ותנו אלא ודאי בסיפא הוא דפליגי ולא הוי סיפא דומיא דריש מכל וכל כדפרישית לעיל ולא גרסי' נמי בסוף סיפא זה דאפילו בסתם מנה מייירי מתניתין דאיתא בפ"ק דגיטין (דף יג. ופס): **מתנת** שכיב מרע שכתוב בה קנין. פירש רבינו שמואל דמייירי בשכתב לו כל נכסיו וה"ה בלא שטר אלא שהקנה לו (ג) אמרי' דאין קנין לאחר מיתה דאמר שכיב מרע שכתב כל נכסיו לאחרים אע"פ שקנו לו כו' ואין נראה לרבינו יאחק בר מאיר דא"כ מתני' דקתני שכיב מרע שייר קרקע כל שהו מתנתו מתנה במאי מייירי לרב אי אלא בקנין אמאי מתנתו מתנה והא ק"ל לעיל דבעי קנין ואי בקנין א"כ סיפא דקתני לא שייר קרקע כל שהו אין מתנתו מתנה והא אין ליה לרב הכא דמתנתו מתנה בקנין ועוד דלשמואל דאמר אין נמי לאחר מיתה הוא הדין נמי דאין קנין לאחר מיתה א"כ מתני' דקתני שייר קרקע כל שהו מתנתו מתנה היינו בקנין אין יועיל לשמואל כלום אלא שמא לא גמר להקנותו אלא לאחר מיתה ודוחק הוא להעמיד משנתנו במייפה כחו וכגון שאמר (ג) דבסמוך לא משמע הכי ועוד קשה מדפסיק גמרא דהלכתא מתנת שכיב מרע במקלת בעיא קנין ואם עמד אינו חוזר משמע הא בכולה אם עמד חוזר ואפילו ע"י קנין והא ליתא לרב דאין ליה דקנין אינם כל כך בכל נכסיו כמו במתנת בריא ועוד קשיא דוחק גדול הוא שהגמרא אינו אומר אלא שטר והוא אמר דה"ה נמי קנין בלא שטר ועוד דלספריס דגרסינן לקמן וכגון דכתב ליה וקנינא מינה מוסיף על מתנתא דמשמע שבתוב השטר כתב לו כן מיהו יש ספריס דגרסי' לקמן כגון דא"ל וקנינא מינה כו' ונראה לר"י לפרש דמייירי בשטר דוקא והייגו טעמא דרב שסודר שלכך כתב לו קנין בתוך השטר לאומי כחו יותר שאפי' בכל נכסיו אם עמד אינו חוזר כיון שכתב לו בתוך השטר ושמואל סבר דשטר זה אינו אלא מגרע כחו כי אע"פ שיש בו קנין אין בו בכך ייפוי כח אלא יש לנו לומר שלא גמר להקנותו אלא בשטר כו' ורמי

עין משפט נר מצוה

קטן א ב מיי' פ"ח מהל' זכייה ומתנה הלכה יוד יח סמג עשין סב טוש"ע מ"מ סי' כל סעיף ם וסעיף יז:

רבינו גרשום

שכתוב בו קנין כו'. קרקע זו נתן לפלוני ולפלוני והקנה לו. ארכביה אחרי ריכשי. כלומר כוחות וחוזקין מחזקינן ליה: שאם עמד אינו חוזר. דהואיל שכתוב בו קנין: שאם אמר הלוואתי לפלוי ובתבו קנין אע"ג דלא הוה במעמד שלשתן קנה. אבל בבריא בעינן מעמד שלשתן: ושמואל אמר לא ידענ' היכי אידון בה. דהואיל שכתב בו קנין דשמא לא גמר להקנותו אלא באותו שטר שכתוב בו קנין ואין שטר כו': משום רבינו. זה רב: ואין שטר לאחר מיתה ורב אמר לעיל ארכביה אתרי ריכשי. דרב אדרב לא קשיא הא דקנו מיניה משום הכי ארכבוה אתרי ריכשי. משום דקנין מחיים הוא ולא לאחר מיתה ולא הוי שטר לאחר מיתה דקנין מחיים הוה אבל אי לא קנו מיניה אלא אמר כתבו ותנו מנה לפלוי ולא הספיקו לכתוב ולתן עד שמת אין כותבין ואין נותנין ומשום דאין שטר לאחר מיתה: והכא דקאמר דנותנין במיפה את כחו קאמר להו אף כתובו והבו. מדקאמר אף כתובו משמע דמתנה מחיים הואי ולהכי אמר אף כתובו כדי ליפות את כחו שיהא נמי שטר אבל היכא דלא מיפה את כחו לא קנה דשמא לא גמר להקנותו אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה: מי אמר שמואל הכי שמא לא גמר להקנותו אלא בשטר כו' והא אמר רב יהודה אמר שמואל כו'.

הגהות הב"ח

(א) רשב"ם ד"ה מתנת ש"מ וכו' בין כתב בשטר קנין. כ"כ פי' תש"ם דמייירי בדקנו מיניה מ"מ לא מפליג בין כתב בקנין בתוך השטר בין לא כתבו בתוך השטר: (ב) הגה"ם ד"ה מתנת וכו' אלא שסקנה לו נמי אמרינן: (ג) בא"ד וכגון שאמר וקנינא כו' דבסמוך לא משמע וכו' דדוחק גדול וכו' על מתנתא דא דמשמע: